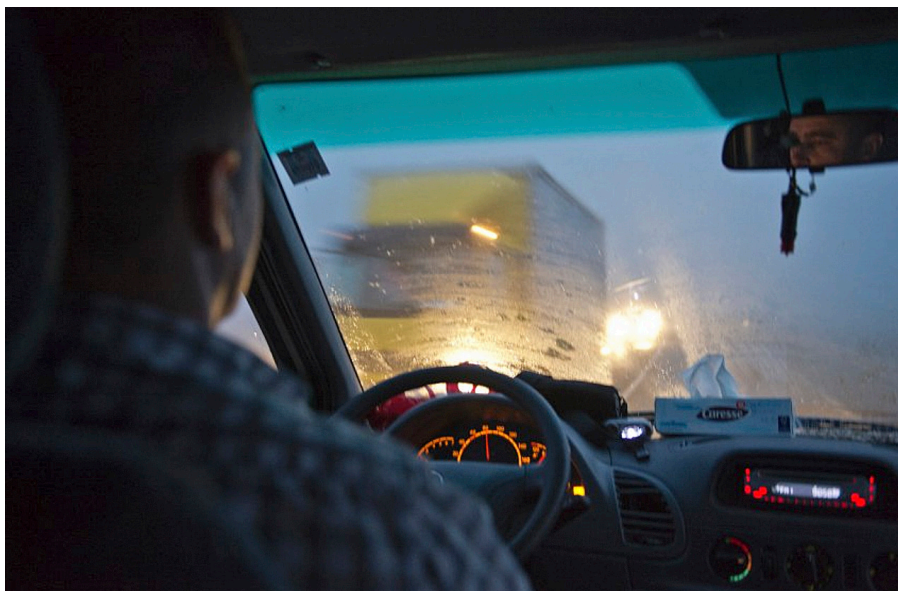

L'últim europeu

Durant els últims deu anys, Viktor Talic ha treballat de transportista. Els viatges, tot i que sovint són llargs i li pertorben el son, li han ensenyat una nova Europa.

Juan Moreno
© Der Spiegel

El protagonista d'aquesta història aparenta més dels 34 anys que té. Té l'esquena ampla i un posat senyorial, coneix què pensa la majoria de gent quan sent Romania. Hi ha països a Europa amb mala reputació, països amb molt mala reputació i Romania. És un país on el departament anticorrupció és corrupte, i on el president està acusat de blanqueig de diners. Allí el consum de pasta dentífrica és el més baix d'Europa, i el consum d'alcohol el més elevat. El nostre home coneix aquests detalls perquè ha viatjat per Europa. Per ser més exactes, podem dir que sempre està ocupat endinsant-se al cor de la Unió Europea.

El 1992, Romania comptava amb 23 milions d'habitants. Ara, n'hi ha quatre milions menys. Els que han emigrat ho han fet ajudats per la divisió de treball imperant a Europa. Allà on es necessiten treballadors sense estudis, preferiblement, els empresaris busquen romanesos. Fins i tot els empresaris alemanys.

Si no fos pels romanesos, els amos dels escorxadors no tindrien qui s'encarregués de la feina bruta, sense ells podríem haver-nos oblidat del gloriós boom de la construcció alemany, sense ells les collites d'espàrrecs i patates no anirien al mateix ritme. Però qualsevol cosa és millor que quedar-se a Romania. És per això que anar-se'n de casa és d'allò més romanès i, de fet, gens complicat.

Simplement cal muntar a un petit autobús i dirigir-se cap a l'oest. N'hi ha milers a les ciutats romaneses. Un tiquet d'anada a Alemanya costa uns 70€; a Holanda o Bèlgica, uns 80€; a França, Itàlia o Portugal, 120€. Una caravana d'autobusos romanesos han travessat massivament Europa durant anys.

L'heroi europeu

Ací és on entra en acció el nostre heroi, un heroi per la llibertat, un heroi pel futur de l'economia i, a la seva manera, un heroi per Europa. Ell s'estima més que li diguem Viktor Talic. Seria una inconsciència utilitzar el seu nom verdader, podria ficar-lo en perill, com a tants herois.

Talic va de camí a Portugal. És molt

més que un simple conductor d'autobusos, és un transportista, un missatger i un contrabandista tot en un. Ell, igual que vuit compatriotes més, transporta persones i mercaderies en un Mercedes Sprinter des d'un punt A (Romania) fins al punt B (Portugal), una ruta que molts romanesos ja han fet abans.

Molts dels seus clients estan provant sort fora del seu país per primera vegada, d'altres se'n van durant un temps per collir espàrrecs, treballar en la construcció, en una fàbrica d'aliments congelats, o Déu sap on. D'altres tornen a Romania per un temps perquè han de fer algunes gestions a Bucarest. Quan van cap a Portugal, no és que abandonin la llar, estan anant-hi.

Al maleter del vehicle sempre hi ha paquets. La majoria són regals per als familiars que viuen fora. Tot el que transporta, bé siguin persones o objectes, va de porta a porta, a la zona de Portugal que sigui. No hi ha rebuts ni tràmits, tampoc hi ha problemes, ni tan sols quan Talic ha de transportar la meitat del salari d'algú a la seva família.

És maig i Talic està esperant amb l'autobús al centre de Satu Mare, la seva ciu-

tat natal, situada al nord-oest de Romania. Els seus clients, que són puntuals, carreguen amb melancolia més d'una maleta. Avui en són set, cadascun s'encamina amb els seus somnis cap a l'oest. Hi ha una parella jove casada recentment, i una altra parella que fa temps que s'ha casat. Hi ha una dona grossa que no pronunciarà ni una sola paraula durant les 50 hores que dura el viatge, i un home amb cara d'agent terrorista infiltrat de Hollywood. Hi ha també una noia molt bonica amb un vestit brillant d'allò més maco.

De totes les rutes que surten de Satu Mare, la de Talic és la més dura. Hi ha 4.000 quilòmetres fins a Portugal. Evita passar per Itàlia, encara que per allí el camí sigui més curt. En més d'una ocasió, els carabinieri han confiscat cotxes romanesos a la més petita irregularitat. Als conductors se'ls fa arribar una notificació en què els expliquen que el seu cotxe ha estat confiscat i que han d'esperar fins que siguin citats a un tribunal. Esperar? Per a un judici a Itàlia? Més val fer 500 quilòmetres més i no arriscar-se a tot això.

L'última parada sempre és Portimao, una regió al sud-oest de Portugal, i també al sud-oest d'Europa, on ara viu la mare de Talic. És pràcticament impossible anar-se'n més lluny. El viatge dura 50 hores, i la primera paraula en romanès que un aprèn durant el viatge és *cinci*, 'cinc'. Exactament els minuts que Talic descansa després d'omplir el dipòsit. La segona paraula és *cincisprezece*, 'quinze', que és el temps que tenen per menjar. Pel que fa a dormir, el tercer dia de viatge Talic tanca els ulls durant unes tres hores en algun lloc pel nord d'Espanya. La resta del temps, Talic avança per la carretera. "Una bogeria, oi?", comenta Talic.

Cinquanta hores per a 4.000 quilòmetres en una vella furgoneta verda que marca 1,2 milions de quilòmetres a l'hòdometre, amb seients durs i rasposos, i amb un maletger on no cap res més. El CD de cançons romaneses no deixa de donar voltes per tal que Talic no s'adormi al volant.

A França, no agafa l'autopista, massa car. El país més llarg d'Europa el creua per carreteres comarcals. A Portugal,

descansa 10 hores abans de tornar a casa. En resum: 8.000 quilòmetres en 100 hores en un poc més de cinc dies. Bogeria, suïcidi o negocis, com sempre.

Talic mai no s'ha fet enrere. Es pren amb calma les crítiques de la gent i explica que ell tota la vida no ha sigut conductor d'autobusos. Era un jove estudiant a qui agradaven les matemàtiques, però, un dia, mentre talava un arbre al pare una branca li va colpejar al cap i els ulls se li sortiren de les conques. Va caure damunt d'una Drujba, una sera mecànica soviètica roja que li va trossejar el cor. Aleshores, Talic tenia 14 anys, i va haver de deixar l'escola una setmana després de la mort del seu pare per utilitzar la Drujba i tirar endavant la família. Després d'això, va anar a Portugal per treballar en la construcció.

Talic conta la història amb tendresa i, al cap de cinquanta hores, la seva mare amb llàgrimes als ulls la confirma al sud-oest de Portugal. Per a algú que des de menut hagué d'utilitzar una serra mecànica per alimentar la família, fer 4.000 quilòmetres per Europa no sembla tant boig. De fet, és un treball bastant agradable. →

Viktor Talic ha estat conduint un minibus des de Romania a Portugal durant una dècada.

50 HORES DE VIATGE. Talic només s'atura durant cinc minuts després de tornar a omplir el seu tanc de benzina. Des de 1992, 4 milions de romanesos han abandonat el país, molts a la recerca d'una vida millor.

→ Talic engega l'autobús. El vell Mercedes fa sacsejades i cruix, però funciona. "Portem aigua al maleter, en la zona de càrrega", diu Talic. "Això sí que és estrany". 50 botelles d'aigua mineral romana. Un home a Lisboa les encomana cada mes. "No beu aigua portuguesa", diu Talic, "demana que se li porti des de Romania. Cada quilo que transporto val 2 euros, li surt ben cara, l'aigua". Estem arribant a Hongria.

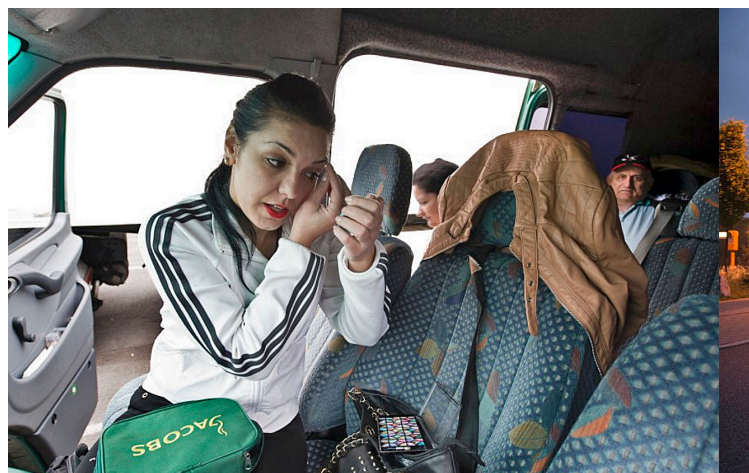
Estem parats a la frontera, nosaltres i una dotzena de furgonetes com la nostra;

Romania, un paquet costa 2 €, a Ucraïna, on els ha comprat el seu cap, 1 €. En alguna parada a França, Talic donarà a un home els 16 cartons que transporten els viatgers legalment i els vint il·legals que van ocults entre l'equipatge. A França, un paquet de cigarrets val entre sis i set euros, un bon tracte.

Talic no té problemes a la frontera d'Hongria. El seu cap saluda un dels oficials, s'abracen, es coneixen. Una ràpida conversa, un cop d'ull als passaports i alguna cosa amagada entre les pàgines del

Talic, "esquincen la tapisseria i examinen el motor. Mínim tres hores". Talic es gira per preguntar. "Qui de vosaltres porta palinka?". Palinka és una beguda alcohòlica destil·lada feta amb distintes fruites. Tot-hom sap que és il·legal portar-la, i tots aixequen els braços. "Això val 10.000 fòrints". L'agent s'ha embutxacat 30 €.

El pop romanès sona quan un cotxe de policia hongarès atura l'autobús poc abans d'arribar a Budapest i, de nou, demana 200 €. Talic no vol enfadar-se i, a més, li agrada Hongria. Sap que molta

el negoci d'importar i exportar romanesos. És un dia calorós i als guàrdies fronterers els cauen les gotes de suor dins dels uniformes blaus mentre tracten de demostrar la lentitud en què poden passar-se les fulles d'un passaport. El cap de Talic, l'amo de la furgoneta, va un cotxe per davant i sempre l'acompanya a la frontera perquè coneix el procediment. Ell i Talic tenen unes paraules quan el cap el reprèn per l'excés d'equipatge. "Per què cony tres maletes per persona?", brama.

En comptes de demanar més diners per l'equipatge extra, Talic dona dos paquets de cigarrets a cada passatger, tants com és legal portar per viatjar per Europa. Ara, per entendre'ns, estan introduint legalment paquets de cigarrets a Europa. A

document que l'oficial retira amb prestesa. Un impost especial per a romanesos. Dos minuts més tard poden passar la ratlla, i mentre premen l'accelerador, l'hongarès amb uniforme els desitja un bon viatge.

Quant ha costat? Un poc més del que pagarà a aquest agent gros amb una armilla de seguretat roja. És a la vora de la carretera i allarga el braç. Tot autobus carregat amb romanesos ha de parar aquí per continuar endavant. Els conductors abaixen la finestreta i posen els diners a les mans de l'agent. La conversa no necessita paraules. És una espècie d'impost encobert que sols els romanesos han de pagar.

Què passa si no paguen? "Ens obren les maletes i les fiquen a la carretera", diu

gent té tírria als romanesos, però si alguna cosa tenen, és que els diners sempre per davant. Després entrem a Àustria.

La parella d'ancians estan fent una beccada; els joves s'agafen de les mans; l'home demacrat i flac tracta d'iniciar una conversa amb la noia bonica; Talic compta quilòmetres.

El so de la ràdio viatja amb el vent i surt per les finestretes obertes, els muscles dels passatgers, ja desesperats, tracten de buscar una bona posició en l'incòmode respatllet.

Talic porta vuit mòbils: dos de romanesos, un d'alemany, un de francès, un d'espanyol i tres de portuguesos. Si un client vol que li deixin un paquet a Portugal, es posa en contacte amb Talic. No im-

porta si ja està de camí, en aquest cas es desvia una mica. Quan el telèfon sona, la conversa no és mai curta, als romanesos els agrada parlar, potser fins i tot més que als italians.

Per a molts romanesos, Talic és una de les poques connexions que els queden amb casa. És clar que hi ha WhatsApp, Facebook i tarifes planes per a mòbils, però tot això no cura l'enyor, sols serveix per fer-lo més gran. Entre els clients de Talic hi ha treballadors immigrants que llauren el camp quinze hores al dia, set dies a la setmana. De vegades li demanen que els deixi algun paquet per parlar amb ell romanès i sentir-se com a casa. Paga la pena encara que sigui per uns minuts. Després d'Àustria, Alemanya.

"Per què tothom comença el viatge divendres?" La noia maca pregunta des del final de l'autobús. És el seu tercer viatge i

pren la molèstia de deturar una furgoneta plena d'alemanys sols per comprovar si hi ha excés d'equipatge. En pràcticament cap país un policia vol veure si hi ha una caixa amb guants de làtex dins de la pertinent caixa de primers auxilis per protegir contra les infeccions de VIH.

Talic no creu que els alemanys siguin especialment tortuosos. Ell diu que són, simplement, correctes. Correctes i molestos. Normalment, els espanyols, els francesos i els portuguesos estan contents quan no han de treballar ni preocupar-se pels romanesos. Per a ells, qualsevol autobuset d'aquesta mena és una muntanya de paperassa, perquè, és clar, sempre hi ha alguna cosa que no està del tot clara. Massa paquets de cigarrets, neumàtics sense revisar, begudes alcohòliques il·legals, certificats de circulació que no apareixen enlloc...

amb això, però també diu: "la meua vida, els meus riscs". Parla com si es tractés d'un esport. Vol que la seva filla a Romania tingui un bon futur, que pugui anar a la universitat i que visqui en una casa ben maca. Si obeeix les lleis alemanyes, tot això no serà possible. Així que ell fa el que ha de fer. I Alemanya fa el que ha de fer. També Europa. És ben senzill.

És difícil conèixer gent que se senti tan europea com Talic. Per a ell, la UE no és cap monstre que viu a Brussel·les, sinó un oceà de possibilitats. No et donen res, diu, és clar que no, però si es fa un esforç, s'obté una recompensa.

Molts dels que ara viatgen amb ell potser tornaran a Romania d'ací a dos anys amb un cotxe gran i es ficaran a viure en una casa gran que no haurien pogut tenir si no se n'haguessin anat del país. Segurament tornaran amb mal d'esquena i

ha treballat en una fàbrica de conserves alemanya. En alemany pot dir "cogombre", "betanina" i "llicència de treball". Per aquella època, guanyava 8.50 € l'hora i no tenia contracte. Havia de pagar 400 € dels seus estalvis en l'arrendament d'una habitació al costat de la fàbrica i compartir l'habitació de deu metres quadrats amb una altra romanesa. Allí aprengué que un salari de 8.50 € l'hora no significa guanyar 8.50 €.

La caravana d'autobusos romanesos es prepara per enfrontar-se als agents alemanys. A diferència d'Hongria, als alemanys no se'ls pot subornar. Per descomptat, hi ha multes, habitualment de més de 50 €, però el problema són els agents honrats. Un oficial alemany es

Això explica per què el divendres. El càlcul és senzill: un conductor necessita unes 10 hores per fer els 900 quilòmetres des de la frontera hongaresa fins a Passau. Sortint de Romania divendres després de migdia, s'arriba a Alemanya just quan es pon el sol. Una matrícula romanesa és difícil de reconèixer a la nit, i els oficials alemanys estan de cap de setmana, de manera que deixen les autopistes alemanyes pràcticament buides; la probabilitat que no els parin és elevada. I dissabte al matí, abans que surti el sol, els romanesos han passat. Si tot va segons els plans, ningú haurà notat que han travessat Alemanya a la nit.

"El seu país, les seves lleis", diu respecte als alemanys, no hi ha res de mal

els dit trencats, però el cotxe i la casa, això no els ho pot llevar ningú. Qui diu que el somni europeu no existeix?

Talic no entén el que està passant a Europa, no entén res d'aquestes històries. Tanta hostilitat, el problema amb Grècia, les discussions sobre aplicar o no polítiques d'austeritat, deutes nacionals... tot això és irrellevant. Per a ell Europa significa poder treballar i viure d'això. On hi ha el problema?

Una vida impossible a Romania

Per descomptat, hi ha moltes diferències entre països, però això no significa injustícia. Alemanya, per exemple, és un bon país. A Alemanya, diu Talic, ningú ha de treballar dur. Treballant n'hi ha prou, →

SATU MARE. La ciutat natal de Talic, Satu Mare, situada al nord-oest de Romania, des d'on hi ha 4.000 quilòmetres fins a arribar a Portugal.

→ i aquesta és una diferència abismal entre Alemanya i Romania. A Romania, treballar no és suficient, ni tant sols treballar dur. El salari mínim és de 217,50 euros. Els metges guanyen 450 euros. D'on creu que són la majoria de metges estrangers a Alemanya? De Romania, és clar.

No és cert que el menjar i els lloguers siguin més barats a Romania. Com es pot fer tirar endavant una família amb un sol sou? "Senzillament no es pot", diu Talic.

La furgoneta entra a França i un camioner ofereix gasoil a Talic. Abans, Talic solia acceptar aquestes ofertes; els camioners es trauen alguns cèntims extres venent gasoil camí de Romania. Ara, tot això està més controlat per les empreses de transport, per això Talic omple el dipòsit amb un dièsel barat prop de Montluçon, a la regió d'Alvèrnia. No es pot dutxar, així que entra en una drogueria i es perfuma els dos braços. Per desgràcia, no ha estat l'únic amb aquesta idea i l'autobús fa olor de perfum barat.

A França, Talic solament ha tingut problemes en una ocasió. "Va ser pels porcs". Havia corregut la veu que Talic transportava qualsevol objecte amb una sola regla: dos euros el quilo. L'any passat, durant aquesta època, va rebre una trucada telefònica d'un romanès que treballava en un escorxador prop de Lisboa. El cap es va negar a pagar els salaris a uns treballadors romanesos i els va dir que haurien de portar-lo als tribunals. Els romanesos, però, tenien una idea més bona: li robarren els porcs.

Van construir una caixa gran de fusta i hi ficaren 14 porcs vius. Talic la pujà al tràiler i s'encaminà a una botiga d'antiguitats a París; als treballadors els semblà que 4.000 quilòmetres era un tant excessiu.

A Talic i els porcs els van enxampar en una inspecció policial. Un gendarme els féu parar i preguntà pels papers del veterinari. Talic, que l'havia entès, li va ensenyar la llicència del vehicle i li digué que havia de portar-ho a París. Qui sap què pensava aquell agent, tal vegada no tenia massa afecte per París, o potser no volia esperar al departament veterinari. Va moure el cap i va deixar Talic i els porcs seguir el seu camí.

"Tots van sobreviure", diu Talic, "almenys al viatge". "No em preguntí què en feren després, sols sé que els vaig deixar en un edifici de la ciutat". Entràvem a Espanya.

Després de 35 hores en un autobús, cada minut és una eternitat. Però almenys ara viatja de nou per l'autovia, i les ciutats se succeeixen: Bilbao, Valladolid, Salamanca. Ningú no s'atreveix a mirar el rellotge, tothom s'ha cansat de veure que el temps no avança. La plana castellana no ho fica gens fàcil, aquesta monotonia per a algú que ha dormit exactament tres hores a prop de Burgos és molt perillosa. Talic diu que no està cansat, però tothom sent el lleuger moviment de l'autobús quan es desvia una mica més del compte cap a la dreta.

Explica que solament recorda un accident. Un amic seu va xocar contra un

camió a França, i un passatger va morir a l'instant. Segons més tard un helicòpter parava a l'A5, però el seu amic que ara treballa a Milà, tindrà sempre una peça metàl·lica al braç. Talic diu que pot donar gràcies, ja que a qualsevol altre país hauria mort. Des d'aquest incident, els agents policials alemanys poden preguntar pels guants higiènics tan sovint com vulguin, i Talic ho comprèn.

Espanya és la pitjor part del trajecte. Els passatgers van sedats als seients, i els temes de conversa fa milers de quilòmetres que s'han esgotat; és el moment en què els passatgers es pregunten per què han pagat 120 euros per açò. Un vol hauria costat solament el doble, però clar, aleshores una persona que guanya dos euros l'hora, n'hauria de guanyar quatre. Mai no havia estat tan plaent arribar a Portugal.

Els telèfons de Talic no deixen de sonar ni un sol instant. Tothom vol saber quan arribarà la seva parella, els seus fills, o el seu paquet. Talic parla amb tres persones a la vegada pel telèfon, si no ho fa, no hi haurà manera que el trasto deixi de sonar.

Després d'haver deixat la parella d'ancians i l'home flac en una ciutat pròxima a Lisboa, es dirigeix cap a la ciutat portuguesa. Allí, molts dels seus clients esperen impacients els seus paquets, en reparteix alguns i n'agafa d'altres.

El viatge finalitza a Portimao, una localitat turística prop d'Algarve, on hi ha aquestes finques lletges que han nascut amb el *boom* de la construcció. En una viu la mare de Talic, i la seva germana amb el marit just al pis de sota. Les cases no estan acabades, tant se val les condicions, no volen tornar a Romania. Talic seu a la cuina amb la seva mare però no parla, està massa cansat. Demà a les vuit ha de tornar a Romania. De sobte, alguna cosa li ha vingut a la ment, recorda la pregunta que abans havíem fet. Ser romanès a Europa és no tenir nacionalitat; és un treball, això és ser romanès, un treball. ●

Traducció d'Andrea Pérez Girbés